

DOE/EIA-0219, Washington D.C. 20585-0660. 2006. April; 5. Малюкова І. Управління фінансовими ресурсами комерційного банку в зоні гарантованого запасу ліквідності / І.Малюкова // Финансовые риски. – 2009. – № 1(53). – С.53-60; 6. Васюренко Математичні методи і моделі у сфері аналізу та управління банківською діяльністю / О. Васюренко, Г. Азаренкова // Вісник Національного банку України. – 2003. – № 8. – с. 11 – 13; 7. Красовский Н.Н. Позиционные дифференциальные игры / Н.Н. Красовский, Субботин А.И. – М.: Наука, 1974. – 456 с.; 8. Малюков В.П. Многошаговая игра качества двух экономических систем / В.П. Малюков, Н.В. Линдер // Кибернетика и системный анализ. – 1994. – №4. – С.45-56.

УДК 658

I. В. Котъкалова-Литвин

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЛОГІСТИКИ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В статті визначено сутність та роль фінансової логістики, її впровадження до системи управління фінансовими ресурсами підприємства. Наведені у статті теоретичні викладення дають імпульс до подальшого дослідження методичний основ управління фінансовими ресурсами підприємства на засадах фінансової логістики. Практична значимість полягає у тому, що фінансова логістика створює передумови для менеджерів підприємства підвищувати якість управління фінансовими ресурсами через скорочення операційних витрат, прискорення фінансового циклу тощо.

Complicated modern conditions of enterprise structures functioning, movement of domestic economy towards European standards of quality and transparency of business conduct, stimulate enterprises to seek innovative approaches to managing their financial activities. Despite the dynamic development of Ukraine's science, financial logistics remains almost unexplored industry.

Purpose of the article is to determine essence and role of financial logistics, study theoretical backgrounds of its implementation into the enterprise's financial resources management system.

Scientific significance lies in the fact that theoretical statements provided in the article open possibilities for further investigation of methodological concepts of enterprise's financial resources management based on principles of financial logistics. Practical significance lies in the fact that financial logistics creates prerequisites for enterprise managers to improve quality of financial resources management by reducing operational costs, accelerating financial cycle, and so on.

Ключові слова: фінансова логістика, логістичне управління, фінансові ресурси, фінансові потоки, теоретична модель, фінансовий потенціал.

Key words: financial logistics, logistic management, financial resources, financial flows, theoretical model, financial potential.

Актуальність теми дослідження. Сучасні умови функціонування вітчизняної економіки характеризуються нестабільністю фінансових та промислових ринків, невизначеністю майбутніх перспектив розвитку підприємництва, дефіцитом фінансових ресурсів для забезпечення розвитку підприємств. Для того, щоб підприємства були спроможними відстоювати свої ринкові позиції та забезпечувати безперервний роз-

виток своєї діяльності, необхідно впровадження інноваційних підходів до управління фінансовими ресурсами.

Застосування логістичного підходу до фінансового управління підприємством розглядалось вітчизняними вченими негрунтовно, фрагментарно, з акцентом на управління матеріальними та фінансовими потоками. За таких умов, дослідження теоретичних основ фінансової логістики є дуже актуальним для підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств.

Питання логістичного управління підприємством досліджували П. Друкер, Л. Забуряна, Ф. Котлер, Є. Крикавський, В. Омельченко, Л. Фролова та інші. Проблеми управління фінансовими потоками підприємств висвітлені у працях О. Васюренко, А. Кирилова, В. Корнєєва, О. Майбороди, В. Москаленко, В. Рєпіна. Водночас, питаннями обґрутування сутності управління фінансовими ресурсами підприємства на засадах фінансової логістики займались дуже мало, що підкреслює актуальність даного дослідження.

Метою дослідження є визначення сутності фінансової логістики та теоретичне обґрутування її ролі у системі фінансового управління підприємства.

Виклад основного матеріалу. Успішний розвиток вітчизняних підприємств, їх гармонійна інтеграція до світових глобальних ринків потребує пошуку та впровадження гнучкий, дієвих механізмів фінансового управління.

Традиційно, фінансовий менеджмент вітчизняних підприємств побудовано як складну ієрархічну структуру, яка має окремі, чітко розмежовані ланки, всередині яких діють свої механізми управління, підпорядковані власним цілям та задачам. Однак, динамічний розвиток підприємств може призводити до таких ситуацій, коли цілі і задачі кожної із сфер фінансового управління можуть входити в антагонізм один з одним, не підпорядковуватись генеральній меті функціонування підприємства й, таким чином, погіршувати поточний стан підприємства та стримувати його стратегічний розвиток.

На думку проф., Забураної Л.В., логістичний підхід до управління підприємством спрямований на забезпечення раціоналізації потокових процесів у межах керованої системи з позиції єдиного матеріального ланцюга, інтеграція окремих частин якого здійснюється на технічному, технологічному, економічному рівнях, а мінімізація витрат часу і ресурсів досягається шляхом оптимізації наскрізного управління матеріальними, інформаційними та фінансовими потоками. Таким чином, логістичне управління полягає в цілеспрямованому впливі на логістичні потоки з метою синхронізації їхньої взаємодії і досягнення ефекту синергізму [4].

Особливістю логістичного управління є зміна пріоритетів господарської діяльності: головним стає не продукт, а процес у вигляді потоку — матеріального, інформаційного тощо. Зміни в традиційних системах управління матеріальними потоками й перехід їх на логістичні основи призводять до вивільнення додаткової логістичної потужності, а саме: додаткова потужність, зумовлювана інтеграцією логістичних, виробничих і управлінських процесів; додаткова потужність, що обумовлена подоланням невідповідностей (тимчасових і просторових) у внутрішньому і зовнішньому середовищі [5, С.66-67].

В процесі логістичного управління на підприємстві виділяють такі підсистеми організації логістичного управління: підсистема постачання, складська підсистема, тран-

спортна підсистема, виробнича підсистема, збутова підсистема. Задача логістики полягає в комплексному управлінні наскрізним матеріальним потоком [1].

На нашу думку, ефективність розвитку підприємства залежить в першу чергу від його спроможності генерувати стабільні та достатні фінансові ресурси, які забезпечують поточні ринкові позиції підприємства, зміцнюючи їх, й таким чином дає змогу для реалізації стратегічний задач. Відповідно, в логістичному управлінні особливе місце займає фінансова логістика. На даний час, вона є найменш дослідженою галуззю в силу декількох причин: по-перше, об'єктивної, коли через глобалізацію економічних процесів до власників підприємств приходить розуміння визначної ролі фінансів в логістичному управлінні; по-друге, суб'єктивної, оскільки фінансове управління на логістичних засадах безпосередньо пов'язане із істотним ризиком та потребує високої кваліфікації фінансових менеджерів.

Проведений аналіз наукових публікацій [2, 6, 7, 8, 10] показав, що:

- під логістикою розуміють, в першу чергу, управління потоками матеріальної продукції та відповідних ним інформаційних потоків з метою оптимального (з точки зору отримання прибутку) прискорення руху сировини, матеріалів, готової продукції підприємства;
- в логістичних системах фінансам відводиться другорядна роль асистента руху матеріальних цінностей. При цьому, на нашу думку, рух фінансів є ключовим показником ефективності підприємства та каталізатором збільшення матеріальних потоків;
- відсутнє чітке визначення дефініції фінансова логістика;
- не обґрунтовано взаємозв'язок та спадковість фінансового менеджменту і фінансової логістики;
- не розроблена система показників ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства на основі фінансової логістики;
- не розкрито механізм прийняття оптимальних рішень щодо управління фінансовим забезпеченням підприємства за допомогою фінансової логістики;
- не обґрунтовано інструментарій управління розвитком підприємства з позицій фінансової логістики.

На погляд О.І. Пилипенко, взаємозв'язок логістики та фінансів є функціональним і охоплює оптимізацію фінансових потоків у межах підприємства, які опосередковують рух матеріальних цінностей в процесі їх придбання, оброблення, перетворення і продажу. Результатами оптимізації фінансових потоків з урахуванням логістичної стратегії управління підприємством є:

- ефективне управління матеріальними та фінансовими потоками підприємства;
- дієвість оперативного контролю та аналізу матеріальних і фінансових потоків підприємства;
- досягнення оптимального фінансового циклу підприємства;
- створення ефективної системи управління кругообігом капіталу підприємства;
- можливість прогнозування діяльності підприємства та її матеріально-фінансового забезпечення для безперервності господарської діяльності [9, С.62].

Ключовими показниками фінансової стійкості підприємства є ефективно органіовані в ньому фінансові потоки, що, в свою чергу, є передумовою досягнення значних кінцевих результатів діяльності підприємства в цілому.

Поняття фінансової рівноваги полягає в ефективному управлінні фінансовими потоками підприємства в процесі його стратегічного розвитку. Різні види потоків повинні бути синхронізовані між собою за обсягами та часовими межами, що в істотній мірі гарантує темпи росту такого розвитку і фінансову стійкість підприємства. Таким чином, високий рівень означеної синхронізації забезпечує значне прискорення реалізації стратегічної мети розвитку підприємства.

Підвищення ритмічності здійснення операційного процесу підприємства можливе за умови раціонального формування фінансових потоків. Будь-які помилки в здійсненні платежів негативно впливають на формування виробничих запасів сировини та матеріалів, рівні продуктивності праці, реалізації готової продукції тощо. Водночас, раціонально організовані фінансові потоки підприємства, через прискорення темпів операційного процесу, забезпечують ріст обсягів виробництва та реалізації продукції виробництва.

Формування системи управління підприємством на основі фінансової логістики має будуватись на впроваджені методів управління потоками фінансових, матеріальних та інформаційних ресурсів з урахуванням їх взаємозв'язку та взаємодії потоків. Відповідно, управлінські рішення повинні стосуватись не тільки фінансових ресурсів, але й питань обміну інформацією, реструктуризації бізнесу, розподілу товарно-матеріальних цінностей, тощо. Таким чином, фінансова логістика визначає причинно-наслідкові зв'язки на всіх етапах руху взаємопов'язаних фінансових, матеріальних, інформаційних ресурсів, що, в свою чергу, дозволяє моделювати різні види сценаріїв розвитку підприємства в цілому або окремих аспектів його діяльності.

Побудова системи фінансового управління підприємством на основі фінансової логістики повинна опиратись на теоретичне підґрунтя (рис. 1) через чітке визначення мети, завдань, принципів, фінансової логістики, а також предмета та об'єкта її управління.

Комплексний підхід по управління фінансовими, матеріальними та інформаційними потоками мосе одно особливість: застосування інструментів та методів управління повинно орієнтуватись на зміни характеристик усіх бізнес-процесів підприємства.

Ряд інструментів дозволяє, через вплив на фінансові потоки, управляти рухом матеріалів. Це, зокрема, методи ціноутворення та формування собівартості, що застосовуються при розрахунку можливої вартості залучення ресурсів і визначення ціни кінцевого продукту. Їх використання дозволяє співвідносити такі параметри, як витрати на створення продукції або послуг, цінність кінцевого продукту для споживачів, бажані фінансові результати діяльності підприємства.

Такий метод як ціноутворення, полягає в тому, що враховуються різномірні фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, а також в зачленення додаткового інструментарію управління потоками. При встановленні ціни на продукцію або послуги вартість продукту для споживачів приводять у відповідність з вартістю використаних ресурсів. При цьому орієнтуються на стратегію діяльності підприємства на ринку, враховують такі чинники, як рівень технологій, платоспроможний попит, податкові пільги, структура і конкурентність ринкового середовища.

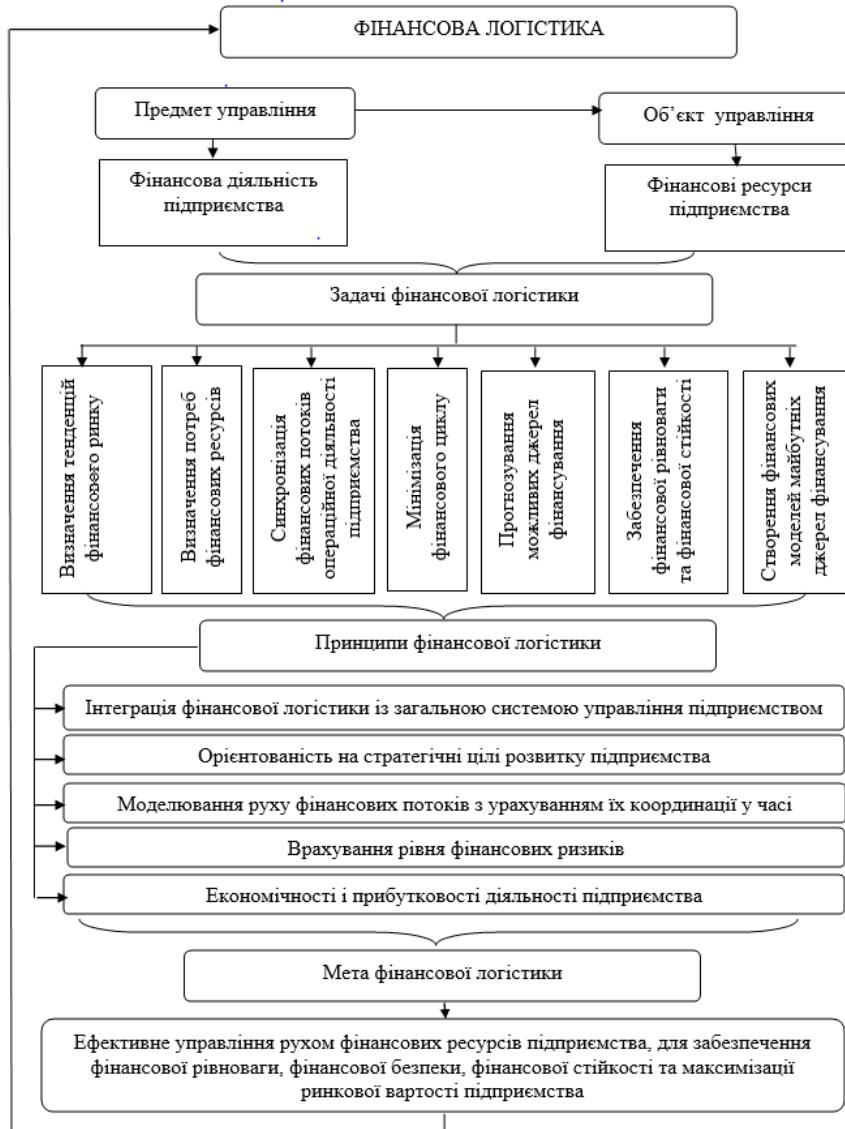

Рис. 1. Теоретична модель фінансової логістики (узагальнено автором на підставі [2, С. 124; 3, С.250])

Вплив на характеристики фінансових потоків призводять до зміни схем руху матеріальних та інформаційних потоків, і навпаки, вартість, час і обсяг використаних матеріальних ресурсів визначають параметри фінансових операцій. Такий взаємозв'язок

потокових процесів дає ряд переваг при плануванні, організації і контролі за рухом ресурсів в логістичних системах.

Характеристики фінансових потоків базуються на інформації про умови, терміни і характер взаємин учасників логістичного процесу, даних про параметри ресурсів та рух матеріальних потоків. За всіма переміщеннями грошових коштів від підприємства до інших учасників логістичного процесу (споживачам і постачальникам, між складськими, портовими і митними терміналами, в логістичних вузлах стикування транспортних потоків) розраховують час і обсяг надходжень і вкладень, вартість кредитних коштів, визначають напрями результуючих потоків, інші необхідні для управління потоками характеристики.

Опираючись на викладене вище, ми вважаємо, що управління всіма сферами діяльності підприємства доцільно будувати на засадах фінансової логістики, адже вона охоплює не тільки фінансові, матеріальні та інформаційні потоки, а й рух нематеріальних цінностей, визначає фінансовий потенціал підприємства, його ринкову стійкість та інвестиційну привабливість. Відповідно, автор вважає, що фінансова логістика – це комплекс інструментів, методів та моделей, спрямованих на управління фінансовими ресурсами, який охоплює грошову, фінансову, інвестиційну, матеріальну, інформаційну сфери діяльності підприємства, ув'язує їх в єдиний об'єкт управління з урахуванням поточних цілей та стратегічних напрямів розвитку підприємства.

Висновок. Таким чином, ми вважаємо, що фінансова логістика як комплексна система управління фінансовими ресурсами підприємства, організована на теоретичній моделі, викладеній вище, створить умови для оптимізації бізнес-процесів підприємства, підвищення конкурентних позицій, забезпечення фінансового потенціалу розвитку підприємства та збільшення його ринкової вартості.

1. Бойко, Е.О. Логістичне управління підприємством – запорука його конкурентоспроможності / Е.О. Бойко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://consult-center.com.ua/wp-content/uploads/2014/02/Бойко_EO.Pdf; 2. Голофаєва, І.П. Фінансові потоки в логістичній діяльності підприємства [Текст] / І.П. Голофаєва // БізнесІнформ. – 2013. – № 8. – С. 248 – 251; 3. Докіенко, Л.М. Фінансова логістика на підприємстві: теоретичні аспекти [Текст] / Л.М. Докіенко // Економічний вісник НГУ. – 2012. – № 3. – С.121 – 126; 4. Забуряна, Л.В. Логістичне управління підприємством: сутність та передумови розвитку [Текст] / Л.В. Забуряна // Сталий розвиток економіки. – 2010. – №7. – С.120–123; 5. Заєць, М.А. Розгляд сучасних концепцій логістичного управління підприємством [Текст] / М.А. Заєць, Д.В. Скоморохін // Економіка харчової промисловості. – 2012. - №4(16). – С. 64-68; 6. Колыльцов, А.А. Концептуальный взгляд на определение денежного потока [Текст] / А.А. Колыльцов, В.В. Негреев // Инновационные технологии: основные признаки и роль в развитии современного общества: сборник статей международной научно-практической конференции. – 2016 – С. 48–51; 7. Мельник, О.В. Нові концептуальні підходи в логістиці [Електронний ресурс] / О.В. Мельник // Ефективна економіка. – 2013. – №2. – Режим доступу до журналу: [http://www.economy.nauka.com.ua.;](http://www.economy.nauka.com.ua.) 8. Мищенко, А.В. Оптимизация управления финансовыми ресурсами в промышленной логистике [Текст] / А.В. Мищенко, М.А. Перцева // Экономический анализ: теория и практика. – 2013.– №15 (318). – С.58–68; 9. Пилипенко, О.І. Обліковий аспект логістичної стратегії в управлінні підприємством [Текст] / О.І. Пилипенко // Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту. – 2016.– № 1-2. – С. 70-76; 10. Ogden, William A., Jr. and Sundaram, Srinivasan, A model for optimal utilization of a firm's line of credit // Journal Of Financial And Strategic Decisions, Volume. – 1998 - №10. - pp. 27-36.